

= INT & IND =

Сергій Корецький

“ГРОМАДСЬКА ДОПОВІДЬ” МЕТОДИКА СТВОРЕННЯ

2006

**Корецький С. П. – “ГРОМАДСЬКА ДОПОВІДЬ” – МЕТОДИКА
СТВОРЕННЯ - вид. друге, Київ, САМВИДАВ, 2006, 18 стор.**

Стислий виклад методичних основ створення громадської доповіді про соціально-значимі аспекти буття. Майже універсальний «рецепт», готовий до використання.

Може бути використана в якості ефективного інструменту і засобу впливу громадськості на формування внутрішньої політики держави і органів самоврядування різних рівнів. Сприяє також розвитку самоусвідомлення громадськості і розумінню проблем, які кидають нам виклик. Важливий і невикористаний резерв розвитку громадянського суспільства.

Для громадських діячів, політиків, соціологів, і всіх, хто намагається чинити активний вплив на громадське життя і державну політику. Розрахована на підготовленого читача.

© Незалежний інтелектуальний центр, 2003.

IP/1/21.03.03/HC/RN1-A-992-0/A01/FIS

Оригінал брошури в форматі «*.pdf» розміщено на сайті
www.geocities.com/kyiv_revolution

Технологія тиражування – САМВИДАВ:

Люди і організації, які вважають за потрібне ознайомити з цією публікацією своїх читачів – можуть з розміщеного в Інтернеті зразку розтиражувати і розповсюдити своїм коштом необхідну кількість примірників за умови обов'язкового дотримання немайнових авторських прав. Ті, хто це зробить – вважатимуться промоторами видання і можуть розмістити інформацію про себе у відведеному для цього віконці на четвертій сторінці обкладинки.

З М І С Т

Передмова до видання 2006 року	5
Вступ до видання 2003 року	7
Розділ перший	
Доповідь “про стан”: загальні критерії якості	8
позитивні критерії:	8
негативні критерії:	8
Розділ другий	
Спеціалізована доповідь: модифікатори формату	9
Доповідь про екологічний стан:	9
Доповідь про економічний стан:	9
Доповідь про політику:	9
Розділ третій	
“Доповідь про громадську думку, яка оцінює екологічну політику” – формат доповіді 2003 року і зразок для наступних	10
Розділ четвертий	
Методологія складання громадської доповіді і типові помилки	10
Етапи складання доповіді	11
Ініціативний етап	11
Планувальний етап	11
Креативний етап	12
Типові помилки	12
Стратегічні помилки	12
Організаційні помилки	13
Змістовні помилки	13
Розділ п'ятий	
Методика виявлення помилок	14
Технічний етап виявлення помилок і доопрацювання доповіді	14
Творчий етап виявлення помилок і доопрацювання доповіді. ...	14
Історичний етап виявлення помилок	14
Розділ шостий	
Оцінка загальної якості зробленого.	15
1. Споживча оцінка	15
2. Аналітична оцінка	15
3. Відстрочена оцінка	16
Розділ сьомий	
Заключне слово	16

Передмова до видання 2006 року

Ця методика була складена на основі досвіду, отриманого в процесі роботи над публічною доповіддю «Громадська оцінка екологічної політики в Україні», зробленою екологічними організаціями України в 2002-2003 роках.

В первинному варіанті методика була представлена на Регіональному семінарі по обговоренню проекту «Громадської оцінки екологічної політики в Україні» (м. Київ, 21 березня 2003 р.), обговорена на Четвертій Всеукраїнській конференції екологічної громадськості, яка проходила паралельно П'ятій конференції міністрів довкілля “Довкілля для Європи”, яка відбулась у Києві з 17 по 25 травня 2003 року. Остаточний варіант було видано Незалежним інтелектуальним центром після конференції за технологією «САМВИДАВ» і розповсюджено серед учасників Вільного Інтелектуального Простору та зацікавлених осіб з Інтелектуального Болота, яким було і все ще залишається наше суспільство¹.

Незважаючи на високу оцінку, яку отримала «Громадська оцінка...» на міжнародній конференції (а, може, саме через це?), в наступні роки спроб продовжити і розвинути технологічний прорив в напрямку громадянського суспільства не відбулось. Знизилось значення і Всеукраїнських конференцій екологічної громадськості. А в галузі екології припинилось навіть видання щорічних міністерських доповідей «Про стан...». Можливо, це свідчить про деградацію екологічної свідомості суспільства, а може, і про свідомий «утиск» цього сектора громадської думки.

Так чи інакше, «Громадська оцінка...», зроблена в 2003 році, залишилась єдиним відомим прикладом застосування громадської доповіді в якості інструменту впливу на розвиток суспільства в Україні.

Особливо прикметним є те, що навіть у передвиборчі 2004 (президентські вибори) і 2005 (парламентські та місцеві вибори)

¹ Основні характеристики Інтелектуального Болота викладено в збірці соціографічних мініатюр «Виловлено в Інтелектуальному Болоті», Київ, Незалежний інтелектуальний центр, 1994-1999, і «Програмі виходу з кризи «Інтелектуальний шлях України», Київ, Незалежний інтелектуальний центр, 1998.

роки, коли пожвавлення громадської активності досягло найвищої напруги і потреба у громадській оцінці і громадських доповідях була максимальною, – було реалізовано всі можливі форми громадської активності, аж до фізичного протистояння включно, але громадських доповідей суспільству не відбулося.

Це говорить про те, що, або вказані події відбувались поза свідомістю громадськості (багато які, засновані на передвиборному зомбуванні, політтехнології вимагають виключення у виборця здатності до самостійного мислення), або громадськість була позбавлена можливості скористатися запропонованою в 2003 році технологією.

Справді, кілька десятків примірників «методичок» першого видання, у 2003 році розповсюджених серед вузького кола осіб, які з тих чи інших причин не стали поширювати нову технологію далі – надто слабка потужність для соціальної інновації національного масштабу в епоху домінації масових тиражів друку і нав’язливих електронних мас-медіа. Суспільство звично скористалося тими технологіями, які ним засвоєні на рівні соціальних рефлексів.

Саме цей факт змусив Незалежний інтелектуальний центр зробити друге видання збірки, яке буде поширене за удосконаленою технологією САМВИДАВ, із залученням Інтернет-макету. Зразок брошури буде розміщено на сайті www.geocities.com/kyiv_revolution, де його зможе скопіювати і роздрукувати кожен бажаючий.

Ми добре розуміємо, що сама по собі Інтернет-публікація – це ще не панацея, вона також потребує реклами, але це все, що ми можемо зробити для вас. Наступне слово – за вами.

Грамотно зроблена «Громадська доповідь» – це велика сила, і цю силу ми передаємо до Ваших рук.

Тих, хто вирішить використати технологію громадських доповідей у своїй соціальній практиці – просимо повідомити про результат. Ваші невдачі і успіхи – безцінний дороговказ для тих, хто піде слідом.

01 лютого, 2006 року

Сергій Корецький,

Вступ до видання 2003 року

Робота такого жанру, як доповідь “Громадська оцінка екологічної політики в Україні”, видається в Україні вперше, і, хоча робота знаходиться на завершальній стадії², виникла потреба визначитись із “законами жанру”. Тобто, з’ясувати загальні вимоги до змісту і критерії якості нашого продукту. Це буде корисно нам, і нашим наступникам не доведеться повторювати наші помилки.

Отже, від початку, зміст нашої роботи над доповіддю було визначено назвою: “Громадська оцінка екологічної політики...”, і у нас не було зразка, з якого ми могли б скопіювати формат.

Проте, ще навесні 2002 року, на першому засіданні ініціативної групи ми встановили “анти-зразок”: якою не повинна бути ця доповідь: доповідь має бути не про екологію (таку доповідь щорічно видає міністерство), а саме про екологічну **політику**.

Що це означає на практиці, для себе я остаточно з’ясував лише тоді, коли приступив до роботи над п’ятим розділом доповіді. Деякі висновки увійшли до пояснювальної записки п’ятого розділу, складеної в серпні 2002, а інші узагальнення визначили зміст цієї статті.

березень 2003 року

² Текст передмови є частиною виступу-представлення даної методики на Київському Регіональному семінарі по обговоренню проекту «Громадської оцінки екологічної політики в Україні» (м. Київ, 21 березня 2003 р.).

Розділ перший

Доповідь “про стан”: загальні критерії якості

Доповідь про стан будь-якого об’єкту повинна розкривати структуру та якість об’єкту, який є предметом доповіді, і процеси, що в ньому відбуваються (це – суть доповіді).

Якість доповіді визначається за критеріями.

позитивні критерії:

- 1 Повнота і точність розкриття структури об’єкту.
- 2 Достовірність інформації про параметри об’єкту.
- 3 Відображення по можливості всіх значимих процесів, які були причиною нинішнього стану і матимуть вплив на розвиток ситуації.
- 4 Встановлення внутрішніх взаємозв’язків системи (необов’язково).
- 5 Прогноз розвитку окремих процесів і системи в цілому.
- 6 Придатність доповіді для використання читачем в якості основи для прийняття власних рішень (практична корисність – найважливіший критерій!)

негативні критерії:

- 1 Прогалини в структурі об’єкту.
- 2 Упущення значимих процесів.
- 3 Помилкове визначення взаємозв’язків.
- 4 Викривлення відносних масштабів елементів системи, яка описується в доповіді.
- 5 Наявність матеріалу, який не є необхідним для розкриття теми (“інформаційне сміття”).
- 6 Розпливчастість формулювань, або введення споживача в блуд відносно джерел, точності і якості інформації, яка наведена в доповіді.
- 7 Непрактичність доповіді: якщо за вищевказаними критеріями доповідь виходить за межу допустимого – на її основі складаються невірні враження, прогнози і приймаються помилкові рішення (вона непридатна для користування).

Розділ другий

Спеціалізована доповідь: модифікатори формату

Кожна конкретна доповідь спеціалізується відповідно до об'єкту, опису якого вона присвячена. Модифікаторами формату доповіді стають типові особливості об'єкту, про який складається доповідь.

Доповідь про екологічний стан:

об'єкти опису – географічні об'єкти і екологічні категорії; застосована методологія – екологічна.

Якщо прийняти, що екологічні категорії включають і географічні об'єкти, до типового формату доповіді задіяна одна група модифікаторів – екологічна.

Доповідь про економічний стан:

об'єкти опису – економічні об'єкти і категорії; застосована методологія – економічна.

Задіяна одна група модифікаторів – економічна.

Доповідь про політику:

доповідь про суб'єкти і об'єкти політичного процесу і взаємозв'язки між ними; застосована методологія – політологічна.

Задіяна одна група модифікаторів – політологічна.

Доповідь про (політику) в галузі...(екології):

доповідь про суб'єкти і об'єкти політичного процесу в межах певної галузі; застосована методологія – політологічна з урахуванням поправок на специфіку області.

Задіяно дві групи модифікаторів – політологічну і (екологічну).

Загальна кількість груп модифікаторів: $1+n$, де одиниця є означенням політологічного модифікатора доповіді, а “n” – кількість областей, політичний процес в яких є предметом доповіді.

Доповідь про громадську оцінку політики в області...(екології):

доповідь про відображення у громадській свідомості політичного процесу в певній галузі (наприклад, екології); перехрест соціологічних і політологічних методологій з урахуванням поправок на специфіку області.

Стандартний формат + соціологічний + політологічний + (екологічний) модифікатори. В цій доповіді задіяно три модифікатори!

В усіх вищенаведених прикладах модифікаторами формату доповіді виступають елементи інфраструктури об'єкту і специфіка методики їх опрацювання.

Розділ третій

“Доповідь про громадську думку, яка оцінює екологічну політику” – формат доповіді 2003 року і зразок для наступних

Для прикладу візьмемо “Громадську оцінку екологічної політики в Україні”, яка готується до Четвертої Всеукраїнської конференції екологічної громадськості і П'ятої конференції міністрів довкілля “Довкілля для Європи” (Київ, 17-25 травня 2003 року).

Формат доповіді про громадську оцінку екологічної політики в Україні визначають три модифікатори: соціологічний, політологічний і екологічний. Успішність доповіді залежатиме від того, як вони будуть застосовані, і чи сприятимуть вони розкриттю суті доповіді, чи, навпаки, – заважатимуть цьому.

Загалом, модифікатори можуть накладатись довільно або безсистемно, але чим менш вдало вони складаються в доповіді – тим важче її потім довести до хорошої якості. У випадку нашої доповіді оптимальною для результату є така послідовність модифікаторів (модифікатори ранжовано за значимістю і послідовністю накладання на основний формат доповіді):

(1) Політологічні об'єкти і методика опису взаємозв'язків між цими об'єктами (2) в межах екологічної і пов'язаної з нею діяльності, (3) виявлені в оціночних реакціях соціуму із використанням соціологічних методик.

Розділ четвертий

Методологія складання громадської доповіді і типові помилки

Загалом, доповіді розрізняються за адресацією і за походженням.

По адресації доповіді бувають адресними (службові, секретні, вузькоспеціалізовані і т.п.) та публічні. Розрізняються вони тим, що до числа адресатів публічної доповіді входить точно не визначена публічність.

За походженням, доповіді бувають авторськими, корпоративними і громадськими. Розрізняються вони тим, чію позицію і чий погляд стосовно об'єкта доповіді вони висвітлюють.

Авторські доповіді представляють думку автора, або групи авторів.

Корпоративна доповідь виражає позицію організації і може розходитись з особистими думками залучених до її написання авторів.

Громадська доповідь претендує на вираження громадської думки.

Громадська доповідь створюється в тих випадках, коли група ініціаторів припускає існування суспільної потреби в узагальненні і усвідомленні суспільством відомостей про ситуацію на певній ділянці суспільного буття, а також у висловленні громадської думки з даного приводу. Громадська доповідь може бути адресною і публічною.

Методологія створення громадської доповіді відпрацьована надто слабо, оскільки така доповідь відображає позицію неформальної, а іноді навіть нечітко окресленої групи людей (наприклад: екологічна громадськість України), робочі групи в різних галузях формуються спонтанно і кожна група приступає до справи “з білого листа”, вони борються з однаковими труднощами і повторюють помилки своїх попередників. Накопичення і передача досвіду і методичних напрацювань майже не відбувається.

Після появи даної «методички», у випадку, якщо з'явиться потреба підготувати громадську доповідь про стан справ в якій-небудь галузі – ініціативна група зможе скористатися наведеною нижче технологічною схемою (методикою).

Етапи складання доповіді

Ініціативний етап

Визначається суспільна потреба в доповіді, її об'єкт, мета і адресати.

Планувальний етап

Створюється планувальна група, яка визначає: структуру об'єкту; методологія яких наук відповідає обраному об'єкту і має бути застосована; кваліфікацію експертів, яких треба залучити до робочої групи; можливі джерела фінансування.

Планувальна група перевіряє відповідність мети і адресатів доповіді, проводить консультації з спеціалістами і остаточно визначає формат доповіді. Планувальний етап завершується затвердженням формату доповіді, строків виконання і персонального складу робочої групи. На цьому планувальна група свою роль виконала і припиняє існування.

Креативний етап

Креативний етап проводить робоча група, внутрішня структура якої зазвичай відповідає структурі доповіді: редактори-упорядники розділів, головний редактор і технічний координатор проекту.

Редактори-упорядники повинні бути експертами з тематики свого розділу, головний редактор – володіти загальними параметрами доповіді, технічний координатор – бути досвідченим організатором.

Редактори-упорядники збирають і упорядковують інформацію розділів, головний редактор слідкує за збереженням загального формату доповіді і дотриманням часового графіку просування робіт, а технічний координатор організовує зв'язок і матеріальне забезпечення діяльності групи. Група збирається на наради відповідно до затвердженого графіку.

Після того, як розділи сформовано, – доповідь складається в первинному вигляді і пускається в робочій групі “по колу” для обговорення, доводки і гармонізації розділів.

Запуск доповіді “по колу” повторюється доти, доки доповідь не буде сприйматися як єдине ціле.

Якщо в групі відсутні спеціалісти, які професійно володіють методологією дисциплін, використаних для опису об'єкту – готову доповідь корисно дати на методологічну експертизу фахівцям. Після того, як їх зауваження враховано – доповідь можна вважати готовою.

Типові помилки

Стратегічні

- 1 Невідповідність мети і змісту.
- 2 Невідповідність мети і адресатів.
- 3 Невідповідність мети і формату.
- 4 Невідповідність назви і змісту доповіді.
- 5 Невизначеність об'єкту доповіді або нечіткість його формулювання.
- 6 Невідповідність об'єкту доповіді і методики його опрацювання.
- 7 Неявні модифікатори (цензура; політичні або світоглядні впливи, наявність прихованої мети...).
- 8 Невідповідність кваліфікації експертів і об'єктивних потреб у методиці опрацювання об'єкту доповіді.

Організаційні

- 1 Системна несаможиттєвість робочої групи.
- 2 Незрілість, несаможиттєвість, моральна нечистоплотність, інші особистісні недоліки персонального складу робочої групи.
- 3 Цензура організаційна, політична або фінансова.
- 4 Безсистемність роботи, незнання або недооцінка досвіду авторів попередніх доповідей в різних галузях.
- 5 Фінансова незабезпеченість або зриви графіку фінансування робіт.
- 6 Недостатня організація збору вхідних матеріалів.
- 7 Відсутність в робочій групі спеціалістів, які володіють методиками необхідного профілю.
- 8 Відсутність, недостатня продуманість або недотримання графіку робіт.
- 9 Недостатня увага оформленню і формам подачі готової доповіді.

Змістовні

- Недостовірність поданої інформації.
- Неповнота поданої інформації .
- Приховування значимої інформації.
- Подача неправдивої інформації.
- Відсутність або недоліки посилань на джерела поданої в доповіді інформації, які не дають можливості оцінити її якість.
- Відсутність довідково-допоміжного розділу (тематичного, термінологічного, предметного, адресного та іншого... відповідно до тематики і змісту доповіді).
- Подача інформації в стилі, який утруднює (або не полегшує) сприйняття і розуміння змісту доповіді.
- Тенденційність подачі інформації.
- Використання масиву поданої громадськістю інформації в якості аргументації на користь особистої думки редактора-упорядника (якщо доповідь не є особистою, авторською).
- Нав'язування адресатам висновків, які не витікають із реального стану справ у області, яка є об'єктом доповіді.

Розділ п'ятий

Методика виявлення помилок

Технічний етап виявлення помилок і доопрацювання доповіді.

Помилки виявляються при редагуванні, коректурі і, можливо, перекладі тексту доповіді. Технічний етап є основним і дає добрі результати лише у випадку відведення для нього достатнього часу, ресурсів та чіткого дотримання календарного плану робіт.

Творчий етап виявлення помилок і доопрацювання доповіді.

Вичитування і рецензування доповіді. Може бути ефективним лише при умові розумного добору експертів і наявності достатнього резерву часу для внесення необхідних змін у текст (чого зазвичай і не вистачає).

Попереднє обговорення окремих розділів і доповіді в цілому. Дозволяє значно розширити коло залучених до творчого опрацювання людей і спрогнозувати очікування та можливу реакцію отримувачів.

Технічна доводка доповіді – остаточне внесення виправлень і доповнень, отриманих в результаті творчого опрацювання доповіді.

Історичний етап виявлення помилок.

Постфакторний аналіз – проводиться згодом спеціалістами для встановлення відповідності змісту доповіді і реальності. Визначається вихідна відповідність положень доповіді реальному стану речей і можливий вплив публікації на подальший розвиток ситуації в окресленій доповіддю галузі.

Зворотній зв'язок з отримувачами доповіді – проводиться на спеціалізованих публічних заходах (круглі столи, семінари, наради і конференції), збиранням відгуків на спеціально подану в доповіді адресу і шляхом особистих контактів.

Озираючись на зроблене, завжди хочеться його покращити. Але спроби редагувати вже опубліковану доповідь також є помилкою. Опублікована доповідь стає історичним фактом, а спроби переписати історію до добра не ведуть.

Результати постфакторного аналізу і відгуки отримувачів доповіді можуть і повинні бути враховані при підготовці наступних доповідей.

Розділ шостий

Оцінка загальної якості зробленого.

Оцінка якості готової доповіді завжди має два рівня: споживчий і аналітичний.

1. Споживча оцінка

(перша споживча оцінка)

Споживчу оцінку доповіді завжди робить адресат, перевіряючи її на практичність (критерій практичності).

Результатом цієї оцінки стає місце, яке займе доповідь в бібліотеці адресата (настільна книга, ближня чи дальня полиця в шафі, в архів, або відразу на смітник).

Споживча оцінка виконується неусвідомлено за єдиним інтегральним критерієм: зручний доступ до значущої для споживача інформації.

Для того, щоб на стадії написання доповіді спрогнозувати її споживчу оцінку – необхідно ще на цій стадії скласти чітке уявлення про адресата доповіді і її споживача.

У випадку доповіді “Громадська оцінка екологічної політики в Україні”, адресат і споживач – це не зовсім одне і теж: адресати доповіді – міністри довіклля, споживачі – їхні референти, іноземні спеціалісти і неспеціалісти, які по ній намагатимуться зорієнтуватись у внутрішньо-українській ситуації, а також наші політики, управлінці, соціологи та політологи, які можуть користуватись матеріалами доповіді в своїй професійній діяльності.

У випадку виняткового вдалого виконання, ця доповідь потенційно здатна бути корисною і нашим екологам: якби вона прояснила їм причини того, що відбувається (але це малоймовірно, бо за умовою доповідь відображає існуючий стан громадської думки і буде такою ж заплутаною, як і сама громадська думка).

Знаючи, хто буде споживачем доповіді – легко уявити, яка інформація є для нього значимою і чи забезпечує готова доповідь зручний доступ до цієї інформації.

Отже, перша споживча оцінка визначається тим, чи є в доповіді значима для адресата інформація і як організовано до неї доступ.

2. Аналітична оцінка

Набагато складніше визначається поглиблена, аналітична оцінка. Її роблять спеціалісти, коли намагаються визначити професійні якості доповіді.

Кожен спеціаліст має свої вимоги, які використовує в якості критеріїв, проте є і декілька загальноприйнятих: зміст доповіді повинен відповідати заявленому в назві об’єкту, методологія – тій галузі науки (або – наук), до якої належить об’єкт, а подана інформація має бути достовірною. Якщо ці вимоги виконано – є всі шанси на позитивну оцінку з боку спеціалістів.

3. Відстрочена оцінка

(друга споживча оцінка)

З нею рахуються мало, оскільки вона виноситься не в час публікації доповіді, а по результатах її застосування: успішність зроблених на її основі прогнозів і проєктів, вплив на розвиток об’єкту доповіді.

Є випадки, коли доповідь стає важливою віхою в розвитку описаного в ній об’єкту: так, доповідь комісії Брунтланд “Наше спільне майбутнє” увійшла в історію розвитку нашої цивілізації як початок повороту до сталого розвитку. Це висока оцінка. Але на стадії підготовки доповіді такий рівень вимог до своєї праці належить швидше до винятків.

Розділ сьомий.

Заключне слово

Дана методика націлена “вперед” і призначена не для дискредитації опублікованих громадських доповідей, а для допомоги у підготовці нових.

Дана методика – універсальна і може бути застосована при підготовці громадської доповіді з будь-якого питання і на будь-яку тематику.

Дана методика – універсальна і не може враховувати особливостей кожної можливої конкретної доповіді. Їх кожен раз визначають автори.

Створення громадських доповідей – новий і дуже важливий елемент громадянського суспільства, який, за умови його грамотного застосування, може мати високу ефективність у всіх сферах буття суспільства. Створити передумови для його грамотного застосування і є метою публікації цієї методичної розробки.

Цю “методичку” рекомендується вивчати двічі: перший раз перед тим, як приступати до створення громадської доповіді, і другий раз

тоді, коли громадська доповідь уже готова, але ще є час на остаточне оцінювання зробленого і прийняття рішення про його публікацію.

Автор: Корецький Сергій Петрович, генеральний директор
Незалежного інтелектуального центру **RN 1-A-992-0 FIS**.

Контакт:

для листів: вул. Харківське шосе, б. 2, кв. 243, м. Київ,
02160, Україна;

тел. (+38044) 559-1360 (з 9:00 до 10:00 щоденно).

E-mail: skoretsky@yandex.ru

Незалежний інтелектуальний центр RN 1-A-992-0 FIS

Перша організація, яка створена і діє на основі технології Вільного Інтелектуального Простору.

✉: вул. Харківське шосе, 2, кв. 243, м. Київ, 02160 Україна.

☎ (+380 44) 5591360 з 9:00 до 10:00, щоденно.

E-mail: skoretsky@yandex.ru

(промотор перевидання брошури)

(промотор наступного перевидання брошури)